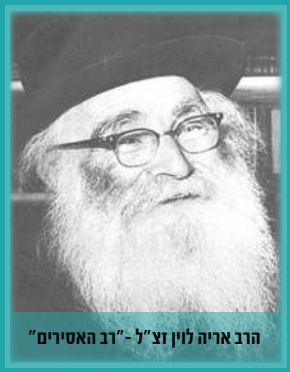
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת שופטים

ז' אלול תשע"ח

גליון מספר 86

דרך חיים

התורה מזהירה אותנו אף בשעת מלחמה להימנע מלפגוע בעצי הפרי בשעה שאנו צרים על עיר האויב, מטעם ש"האדם עץ השדה" (דברים כ יט).

איסור זה מתמיה, שכן אנו נמצאים בשעת מלחמה על אויב אכזרי, שאילו נפסיד במלחמה וניפול בשביו לא ירחם עלינו כלל ועיקר. ועתה כשאנו צרים עליו ובידינו להכריעו לכאורה היה ראוי שהתורה תאפשר לנו לנצחו בכל האמצעים העומדים לרשותנו. אמנם התורה מונעת מאיתנו פגיעה בעצי הפרי כחלק ממגמת הנצחון, ומלמדת אותנו כי אין המטרה מקדשת את כל האמצעים, וכאשר אנו חפצים להגיע למטרה מעולה ומקודשת- גם על הדרך להיות מתאימה למגמה, ולא להחסיר מהקדושה והמוסר בדרך אל השגת יעדנו.

לכך עלינו להבין במה השחתת עצי הפרי מהווה פגיעה מוסרים כה מהותית עד שנאסרה אף בשעת המלחמה.

מסביר ה'חכם צבי', רבה של אמסטרדם, שהעץ מדמה בעינינו את האדם, כל אדם בכלל והאדם מולו אנו יוצאים למלחמה בפרט. תכונתו של עץ הפרי שהוא משפיע ונותן חיים לאחרים, בשונה מאילן הסרק. בעמדנו עלי קרב עלינו לדעת כי כל אדם משפיע חיים לאחרים ומלא נתינה, וכמה עלינו להיות זהירים לבל נשחית מידותנו ונבזה את האדם העומד מולנו. בפתח הקרב אנו בונים בתוכנו הכרת תודה לעץ הנותן לנו ולאחרים פרי, ובכך מבסיסים בנו את הכרת התודה והערך לכל דבר בבריאה, מידה אשר מהווה שמירה מפני קלקול המידות.

מלחמה שפותחת במידות מתוקנות כולה מלחמת קודש, כולה מלחמת ה'. בכך אנו מקבלים כח אמיתי למלחמה שמחד תהיה ללא פשרות וללא רחם, ומאידך תהיה מלאה בקריאה בשם ה' ולא מלחמה שבאה ממידות מושחתות ועלולה בסופה להביא קלקול.

שבת שלום ומבורך!

שלכם בהוקרה רבה,

חיים אידלס

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

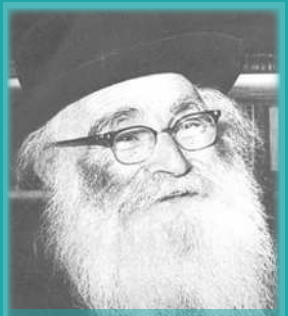

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

כשהשתתף הרב קוק, רבו-חברו של ר' אריה לוין, בחגיגת ייסודה של המושבה מגדיאל כובד על ידי אנשי המושבה לנטוע את השתיל הראשון. השליך הרב את המעדר שהושיטו לו והתחיל לחפור את הגומה במו ידיו. פניו בוערים כלפיד, כולו רוגש ורועד, והוא נוטע את השתיל באדמה מתוך אימה ופחד. הסביר הרב שנזכר במדרש על הכתוב "אחרי ה' תלכו... ובו תדבקון"- "וכי אפשר לבשר ודם להידבק בשכינה? אלא שמתחילת בריאתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחילה שנאמר "ויטע ה' אלקים גן בעדן", אף אתם כשנכנסים לא"י לא תתעסקו אלא במטע תחילה "כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל"". והנה בשעה שאחזתי בידי את השתיל להכניסו באדמת הקודש, נזכרתי בדברי רבותינו ז"ל והרגשתי שאני מתדבק בשכינה, וחרדה גדולה אחזתני...

כמה שנים קודם לכן, בימים הראשונים אחרי עלייתו של מרן הרב קוק זצ"ל לארץ ישראל, אירע שהיה מטייל עם הרב אריה לוין. בדרכם התעכב ר' אריה לוין וקטף פרח. הזדעזע הרב ואמר לר' אריה: 'האמן לי, מימי לא קטפתי עלה שצריך לגדול מבלי תועלת... כי אין עשב מלמטה, שאין לו מזל מלמעלה ואומר לו גדל. כל ציץ אומר דבר, כל אבן לוחשת איזה סוד, כל הבריאה אומרת שירה'.

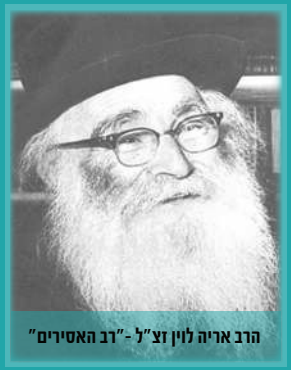
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מצוה מן התורה לקרוא קריאת שמע פעמיים ביום, שנאמר "בשכבך ובקומך". למדו חכמינו מלשון הפסוק שמדובר בשעה שבני אדם שוכבים וקמים.

למעשה מן התורה זמן קריאת שמע של שחרית מתחיל כבר מעמוד השחר, אך מדרבנן תיקנו שרק משעה שיכיר את חברו ויבחין בין תכלת ללבן יוכל להתחיל בקריאת שמע, שהוא כ-50 דקות קודם הנץ החמה. לכן אדם שנאלץ לקרוא באופן קבוע קודם זמן "משיכיר" ואחר עמוד השחר, משום שלא יכול לקרוא לאחר מכן- יוצא ידי חובתו.

זמן "ובקומך" הוא כל עוד בני אדם קמים משנתם, חכמינו אמדו שהוא עד שעה שלישית של היום, כלומר שעה שלישית מהשעות הזמניות. הוה אומר, שמחלקים את היום לשנים עשר חלקים שווים, ויש לקרוא קריאת שמע עד סיום החלק השלישי- רבע מזמן היום כולו. ישנה מחלוקת הפוסקים, ראשונים ואחרונים, ממתי ועד מתי נחשב 'יום'. לדעה הראשונה מחשבים משעת עמוד השחר ועד צאת הכוכבים, ואת משך זמן זה מחלקים לי"ב חלקים. דעה זו היא הדעה המפורסמת כדעת המגן אברהם, שעל פי היום מתחיל מוקדם יותר, וממילא סוף זמן קריאת שמע מסתיים מוקדם. לעומת זאת, לדעה השנייה מחלקים את י"ב החלקים בין שעת הנץ החמה לשקיעת החמה, והוא הזמן המפורסם כזמנו של הגר"א, והוא הזמן המאוחר יותר. וכל אחד מקפיד על זמן קריאת שמע כמנהגו, והרוצה לצאת ידי כל הדעות ישתדל לקרוא עד סוף זמן קריאת שמע כדעת המגן אברהם.

אדם שאיחר את זמן קריאת שמע עדיין צריך לקרוא את שמע כל עוד לא יצאו הכוכבים, ואף שלא מקבל שכר כקורא את שמע בזמנה מקבל שכר כקורא בתורה. שחיוב קריאת שמע הוא חלק מחיוב לימוד התורה המוטל על כל אחד ערב ובוקר. אמנם יש להבחין בין הזמנים בהם קורא קריאת שמע לעניין ברכות קריאת שמע; אם איחר זמן קריאת שמע קורא לכתחילה בברכותיה עד סוף שעה רביעית, שהוא סוף זמן תפילה, שלמרות שהברכות תוקנו על קריאת שמע עיקר עניינן הוא כחלק מהתפילה. לדעת ה'ביאור הלכה' אדם שהיה אנוס ולא יכול היה

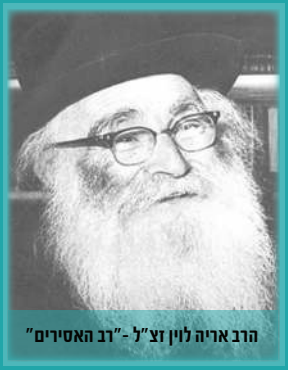
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לקרוא קריאת שמע בברכותיה עד שעה רביעית, יכול לקרוא קריאת שמע בברכותיה עד חצות היום, כדין זמן תפילה בדיעבד לאדם שהיה אנוס. אך אחר חצות היום אינו יכול לברך בשום אופן, אף שעדיין אם לא קרא קריאת שמע- חייב לקרוא.

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

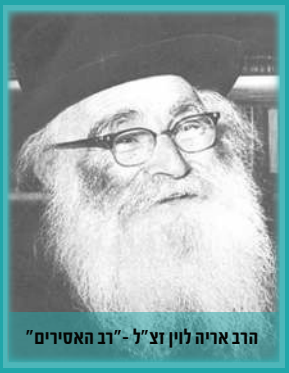
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב, שמעתי שיש איסור לעקור עץ פרי.
האם מותר לי כקבלן בנייה לעקור מספר עצים בשביל בנייה ולנטוע אותם לאחר מכן בגינה הציבורית אותה אקים לבניינים שנבנים?

תשובה | עדיף שהדבר ייעשה ע"י פועל גוי, כי בנקודה הזו ישנה מחלוקת גדולה בין היעב"ץ (שאילת יעב"ץ ח"א סי' ע"ו) והשבו"י (ח"א סי' קנ"ט) שמתירים לחת"ס (יו"ד סי' ק"ב) והמהר"י אשכנזי (סי' ל"ד) שאוסרים. וכן הסתפק הנצי"ב (עמק שאלה יו"ד סי' כ"א), משום שכשיש ספק איסור תורה אסור בכלל לעקור את העץ.

אולם במקרה זה נקל ע"י גוי באופן של הוצאת העץ עם כל שורשיו ונטיעתו במקום אחר.

אוסיף שגם נטיעה צעירה שעדיין אינה מניבה פרי אסור לעקור, ולא כפי שטועים חלק ואומרים שבזה אין בעיה (ערך ש"י יו"ד סי' קט"ז, שבט סופר יו"ד סי' צ"ד, הר צבי או"ח ח"ב סי' ק"ב).

לכן למעשה יש להיעזר בעובד שעובד תחתיך שיעשה פעולה זו בעצמו, ויעקור את העץ עם שורשי, ותשמרו על העץ עד להקמת הגינה הציבורית בה תטעו שוב את העץ.

בברכה

שאלה | בחצר בית הכנסת יש עץ פרי ישן שנותן פירות, האם מותר לעקרו לצורך הרחבת ההיכל?

תשובה | מותר לכתחילה, וגם האוסרים לעקור כשההלכה מתירה מטעם של חשש סכנה כתבו במקרה שכזה שאין שום מניעה (שאילת יעב"ץ ח"א סי' ע"ו). וכפי שכתב בעל הד"ח בתשובה ארוכה (ח"ב יו"ד סי' נ"ז) שאפילו אם יש במקום מקוה כשר- מותר לעקור לצורך הרחבתו וכדומה.